

Pestprotocol

**ELK UITERLIJK
IS MOOIER DAN
EEN PESTKOP**

Loeje

Inleiding

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het Plan van aanpak tegen pesten op scholen opgesteld. Zo krijgen scholen de wettelijke plicht om het pesten op een effectieve manier tegen te gaan. Scholen zijn vanaf 1 augustus 2015 verplicht om een goedgekeurd anti-pestprogramma te gebruiken. Tijdens de opleiding krijgen aankomende leraren meer aandacht voor het voorkomen van pesten. Leraren die al in het onderwijs werken, krijgen bijscholing. Zo kunnen zij pestgedrag eerder voorkomen en aanpakken.

Vanaf het schooljaar 2015-2016 moet er op iedere school naast een vertrouwenspersoon een anti-pestcoördinator komen. Leerlingen die gepest worden, kunnen bij deze coördinator terecht. Ze kunnen praten over hun situatie of vragen stellen. De anti-pestcoördinator kan voor leerlingen bemiddelen maar kan leerlingen doorverwijzen.

De RSG Ter Apel wil haar leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een positieve manier kunnen ontwikkelen. De docenten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een prettige en veilige sfeer in de klas. Daarnaast maken we met de leerlingen duidelijke afspraken dat zij met respect met elkaar en anderen dienen om te gaan.

In een klimaat waarin het pesten wordt gedoogd, worden ook de pedagogische structuur en de veiligheid aangetast. Voor de RSG Ter Apel is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. Dit protocol is de vastgelegde wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen benaderen. Het biedt aan alle betrokkenen duidelijkheid over de specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag. Het anti-pestprotocol 2014 van de RSG zal jaarlijks worden geëvalueerd in de zorgvergadering en eventueel worden aangepast.

Marian Fischer (anti-pestcoördinator)
Henk Tieben (verantwoordelijk voor de zorg)

INHOUD

1. PESTEN Wat

is pesten?

Hoe wordt er gepest?

De gepeste

De pester

De meelopers en de andere leerlingen

2. HET PESTPROTOCOL

Preventieve maatregelen

De vijfsporenaanpak

De steungroepaanpak

3. HET STAPPENPLAN NA MELDING

A. De mentor

B. De teamleider

C. Herstelaanpak

D. Schorsing

E. Schoolverwijdering

De taak van de (vak)docenten en ondersteunend personeel

De rol van de anti-pestcoördinator

4. DIGITAAL PESTEN OFWEL CYBERPESTEN

Wat is cyberpesten?

Hoe wordt er gepest?

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

BIJLAGEN:

- Bijlage I: Leidraad voor een gesprek met de gepeste
- Bijlage II: Leidraad voor een gesprek met de pester
- Bijlage III: Herstelaanpak
- Bijlage IV: Rol van anti pestcoördinator
- Bijlage V: Stroomdiagram (melding, pestcoördinator, gepeste, pester)
- Bijlage VI: Tips voor ouders bij cyberpesten
- Bijlage VII: Links voor bruikbare adressen bij (cyber)pesten

1. PESTEN

Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Over de redenen waarom mensen zich agressief gedragen, bestaan allerlei theorieën. Volgens de ene theorie is geweld een onontkoombaar verschijnsel, dat op zijn best op een acceptabele wijze kan worden gekanaliseerd, volgens een andere theorie komt geweld voort uit frustratie en kan dit worden voorkomen door ontevredenheid weg te nemen, de agressie opwekkende omgeving om te vormen en reflectie op het gedrag te stimuleren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben.

Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groepssfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Hoe wordt er gepest?

Met woorden:

vernederen, belachelijk maken
schelden dreigen
met bijnamen aanspreken
gemene briefjes,
gemene miltjes, sms-jes, cyberpesten (zie H 4)

Lichamelijk:

trekken aan kleding, duwen en sjoeren
schoppen en slaan krabben en aan
haren trekken wapens gebruiken

Achtervolgen: opjagen en

achterna lopen
in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten

Uitsluiting:

doodzwijgen en negeren bij
groepsopdrachten
van feestjes

Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen klieren op boeken banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

De gepeste

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Leerlingen die gepest worden doen vaak dingen anders of hebben iets wat anders is dan de meeste van hun leeftijdgenoten: ze bespelen een ander instrument, doen een andere sport, zijn heel goed in bepaalde vakken of juist niet of ze praten ABN of juist niet.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee hebben dat het niet mag klikken

Mogelijke signalen van gepest worden

- niet meer naar school willen
- niet meer over school vertellen thuis
- nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- slechtere resultaten op school dan verwacht
- regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- de verjaardag niet willen vieren
- niet buiten willen spelen
- niet alleen een boodschap durven doen
- niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- bepaalde kleren niet meer willen dragen
- thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig omdat in hun optiek de gepeste erom vraagt om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een onveilig leefmilieu binnen de school; een docent is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

2. HET PESTPROTOCOL

Preventieve maatregelen door school:

De mentor speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking.

In klas 1 is dat vanaf de eerste schooldag. In de introductieweek in augustus is er een programma waarin de kinderen elkaar leren kennen. De nadruk ligt op het goed leren omgaan met elkaar, het samenwerken, het geven en ontvangen van feedback.

Door middel van het formuleren van positief gestelde vragen geeft de klas duidelijkheid over hoe ze met elkaar om willen gaan. Vragen zoals "Hoe ziet een leuke klas eruit?" of "Hoe wil je zelf behandeld worden?" De leerlingen formuleren zelf hoe ze met elkaar om willen gaan en schrijven de regels op ('klassenafspraken'). Laat de regels/afspraken ondertekenen door de hele klas.

Kern van deze regels is het begrip *respect*.

De regels worden positief geformuleerd:

- We luisteren naar elkaar
- We laten elkaar uitspreken
- We blijven van elkaar af
- We blijven van elkaars spullen af
- We sluiten niemand buiten
- We lossen ruzies op door met elkaar te praten
- Als we vertellen dat iemand gepest wordt, is dat geen klikken
- Iedereen kan en mag zichzelf zijn
- Iedereen laat duidelijk blijken dat hij/zij iets niet wil
- Als iemand duidelijk maakt dat hij /zij iets niet wil, stoppen we
- We houden ons aan de regels

De klas bespreekt wat plagen is en wat pesten en spreekt af dat degene die het ondergaat bepaalt of het om plagen of pesten gaat. En natuurlijk worden er ook consequenties afgesproken wanneer een klasgenoot zich niet aan de zelfopgelegde regels houdt.

Na de introductie wordt in de wekelijkse mentoruren verder aandacht besteed aan het sociale klimaat door middel van o.a. klassengesprekken, gezamenlijke opdrachten, etc. De mentor kan daarbij gebruik maken van de lespakketten 'Spijt' en 'Spangas' (4 mentorlessen aan besteden).

In alle leerjaren zal verder aandacht worden besteed aan preventie. Onderstaande mogelijkheden kunnen door mentoren, docenten, de APC, SMW, het zorgteam en leerlingbegeleiders worden aangeboden:

- Mentorgesprekken (individueel of klassikaal) over pesten en onderlinge relaties.
- Mentorlessen (klassenregels/afspraken opstellen)
- Sociogram afnemen
- Vragenlijst bureau Cybersafety (internetveiligheid)
- Lespakketten (bijv. Spangas, Spijt, Leefstijl, Meidenvenijn, medialessen, Mediawhizz....) -
ICT lessen over veilig internet
- Gastlessen (bijv. van bureau Halt)

- Aandacht voor het onderwerp in de andere lessen (Nederlands, Maatschappijleer enz.)
- Toneel/theater (ook interactieve voorstellingen) in de klas of schoolbreed
- Het organiseren van ouderbijeenkomsten per klas
- Het organiseren van activiteiten die gevoelens van saamhorigheid in de klas kunnen versterken
- Weerbaarheids trainingen
- Sova trainingen

De school (MT) draagt zorg voor:

- Het pedagogisch klimaat
- Deskundigheidsbevordering personeel (trainingen en studiedagen docenten en OOP, bijv. door Cedin)
- Opleiden van medewerkers (bijv. APC)
- Meer surveillance in de pauzes (conciërges + docenten)
- Toepassen en actualiseren van het pestprotocol (werkgroep)
- Ouders informeren (via de schoolsite, ouderavonden, brieven etc.)
- Schoolreglement waar nodig aanpassen (bijv. over telefoongebruik)

De vijfsporenaanpak:

Binnen de school proberen we zo veel mogelijk oplossingsgericht te werken. Daarbij maken we gebruik van de vijf sporen.

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school.

De school zorgt dat alle personeelsleden voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten. Wie voelt dat hij hierin te kort schiet, zoekt informatie/steun bij collega's of bij de schoolleiding. De school werkt aan beleid rond pesten, zodat hierop teruggevallen kan worden en de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

2. Het bieden van steun aan de gepeste.

Het probleem wordt serieus genomen. Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt. De school (bij voorkeur de mentor) biedt hulp aan en er wordt overlegd over mogelijke oplossingen.

3. Het bieden van begeleiding aan de pester

De school (bij voorkeur de mentor) spreekt met de jongere over zijn gedrag en de (mogelijke) gevolgen hiervan. Er wordt geprobeerd de achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen. Er wordt gewezen op het gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag. Dit kan dmv een steungroep. De pester wordt verantwoordelijk gesteld voor het aandragen van een oplossing. Er wordt, zo nodig, begeleiding aangeboden. De begeleiding is er in eerste instantie op gericht om de relatie tussen gepeste en pester te herstellen.

4. Het betrekken van de klas(sen) bij het probleem

De mentor zet interventies in die bijdragen aan positieve groepsvorming (preventie). Mocht er toch sprake zijn van pestgedrag, dan volgt er een gesprek met de gepeste waarin de gepeste toestemming geeft voor een gesprek met de pesters. Tijdens dit gesprek wordt gesproken over mogelijke oplossingen, de rol van individuen en wat de groep kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier regelmatig op terug.

5. Het bieden van steun aan de ouders van zowel de gepeste als de pester

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De school (bij voorkeur de mentor) werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De ouders zijn in alle gevallen mede verantwoordelijk. De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind. De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners.

De steungroepaanpak:

De steungroepaanpak is een praktische manier om het pesten te stoppen. Het is een oplossingsgerichte aanpak, die aansluit bij de mogelijkheden van de kinderen en die het positieve gedrag stimuleert.

Het probleem wordt niet bij de individuele leerling neergelegd. Pesten is een probleem dat de hele groep aangaat. Ook andere kinderen lijden eronder, want de sfeer in de groep wordt onveilig. De kinderen doen mee met de pester of houden zich afzijdig om niet óók het slachtoffer te worden. De sfeer in de groep wordt dan steeds meer gekenmerkt door competitie, negatieve feedback en angst.

De steungroep gaat zich verantwoordelijk voelen, en probeert de gepeste te steunen. Ze bedenkt concrete acties om het kind weer mee te laten doen, opdat het zich weer prettig en veilig voelt op school.

Hoe werkt de steungroep?

1. **Van belang is de samenstelling van de groep.** De begeleider bespreekt met de gepeste, hoe de groep wordt samengesteld. Er komen enkele kinderen in die sympathie voelen voor de gepeste, en verder een of twee pesters en meelopers. Groepsgrootte van 6 tot 8 leerlingen is gewenst.
2. **De begeleider praat met de steungroep.** De gepeste is daar niet bij. De begeleider legt het probleem uit, zonder de pesters te beschuldigen. Vandaar dat deze aanpak ook wel de 'No Blame'-aanpak werd genoemd. Er wordt niemand gestraft. De pester krijgt juist de gelegenheid te stoppen met het pestgedrag en ander gedrag te vertonen.
3. **Aan de kinderen in de steungroep wordt gevraagd te bedenken wat zij zelf kunnen doen voor de gepeste.** Daarbij gaat het om kleine concrete handelingen, zoals groeten, betrekken, meespelen, iets aardigs zeggen. De begeleider vraagt door en geeft veel positieve feedback. De begeleider geeft de kinderen het gevoel dat zij gekozen zijn, omdat zij belangrijk zijn: zij kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de sfeer in de klas, en aan het gevoel van veiligheid.
4. **Na een week spreekt de begeleider individueel met de gepeste en de leden van de steungroep.** Wat hadden ze zich voorgenomen en hoe is het gegaan? Ook praat de begeleider met de gepeste, om te horen of er iets veranderd is.
5. **Zo nodig wordt dit proces herhaald** met dezelfde groep of met een andere steungroep.

3.HET STAPPENPLAN NA MELDING VAN PESTEN

A. De mentor

1. praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart en probeert tot goede afspraken te komen. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in *bijlage I en II*.
2. informeert de ouders van pester en gepeste.
3. informeert de zorgcoördinator.
4. overlegt met de APC over de aanpak.
5. bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
6. praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
7. kan naast de individuele aanpak en groepsaanpak ook kiezen voor de steungroepaanpak. 8. kan indien het probleem zich herhaalt, het gedrag melden aan de teamleider van de leerling(en). Hij overhandigt de teamleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt en informeert de ouders.

B. De teamleider

1. neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag..
2. informeert de ouders schriftelijk dat hij de zaak van de mentor heeft overgenomen 3. heeft een gesprek met de gepeste en de pester apart.
4. heeft in het contact met de pester een drieledig doel, namelijk:
 - confronteren
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
5. kijkt in het contact met de gepeste of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters. 6. overlegt over de aanpak met de APC
7. stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
8. bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
9. koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

C. Herstelaanpak

Wanneer de door de mentor/anti pestcoördinator en later door de teamleider genomen stappen geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een herstelaanpak. We zullen uiteindelijk over moeten gaan tot (straf)maatregelen. De pester heeft dan genoeg kansen gehad om zijn gedrag aan te passen. Onze houding blijft zo veel mogelijk oplossingsgericht. (*zie bijlage 111.*)

D. Schorsing

Wanneer de herstelaanpak geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. De schorsing kan indien nodig verlengd worden. De teamleider zorgt in overleg met de anti pestcoördinator voor een passende opdracht voor de geschorste leerling. De dag na de schorsing worden ouders op school verwacht voor een gesprek met de teamleider.

E. Schoolverwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen en de structurele overbelasting van haar personeel. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering.

De taak van (vak)docenten en onderwijs ondersteunend personeel

De vakdocenten en onderwijs ondersteunend personeel hebben vooral een signalerende rol.

Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding bij de pestcoördinator doen om hulp en overleg in gang te zetten. Hij informeert ook de mentor van de pester en gepeste leerling.

De rol van de APC (zie ook bijlage 1V)

1. wordt ingeschakeld wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt
2. bewaakt dat het protocol wordt nageleefd en ondersteunt waar nodig mentoren en teamleiders tijdens de verschillende fasen in het proces
3. zorgt ervoor op de hoogte te blijven van de actualiteiten;
4. zorgt indien nodig, samen met de teamleiders, voor voorlichting en scholing;
5. biedt indien nodig in een gesprek individuele begeleiding aan de pester en de gepeste;
6. vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via de nieuwsbrief en de website aan ouders en leerlingen

Rol van de ouder/verzorger

1. neem het probleem serieus
2. raak niet in paniek
3. neem contact op met mentor of APC
4. als u uw kind aangeeft er liever iet over te praten, steun dan uw kind, geef het achtergrondinformatie en maak uw kind duidelijk dat de school het voorzichtig zal aanpakken.
Neem evt. contact op met vertrouwenspersoon van school.
5. vindt u dat de school het probleem niet serieus aanpakt , neem dan contact op met teamleider.

4.DIGITAAL PESTEN OFWEL CYBERPESTEN

Wat is Cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen kinderen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

Als belangrijkste uitgangspunt richting jongeren wordt de volgende vuistregel genoemd:
“online=offline”.
Concreet betekent dit, dat wat in de echte wereld niet mag, ook niet in de virtuele wereld mag.

Hoe wordt er gepest?

- pestmail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen)
- stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- ongewenst contact met vreemden
- webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden
- hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

Het stappenplan na een melding van cyberpesten

1. Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, gesprekken opslaan). Wijs ouders en leerlingen evt. op de ‘Vodafone Safety Net’.
2. Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pest- mail kan blokkeren.
3. Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.
4. Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
5. Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - 0800-5010: de onderwijstelefoon
 - 0900-1113111: de vertrouwensinspectie
6. Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen (www.vraaghetdepolitie.nl). Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)
7. De mentor verwijst de pester en/of de gepeste door naar de anti pestcoördinator wanneer verdere begeleiding nodig is .

Zie ook bijlagen VI(tips voor ouders bij cyberpesten) en VII (links en adressen)

Bijlage I : Leidraad voor een gesprek met de gepeste

Ga het gesprek met het gepeste kind buiten de les aan. Bijvoorbeeld na schooltijd of in de pauze. Zo voorkom je dat andere kinderen mee kunnen luisteren en het kind een onveilig gevoel krijgt. Benadruk dat het de bedoeling is om te praten, om oplossingen te vinden en niet om te beschuldigen of te straffen. Vertel dat het probleem zich niet verergert door erover te praten.

Zorg dat je niet meteen in alle emoties tot handelen over gaat, zodra een leerling iets over pesten vertelt. Luister naar het kind en stel vragen.

Feitenvragen;

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
Als de leerling dit ontkent kun je vertellen dat je hebt gehoord dat ouders, collega's, klasgenoten etc. zich zorgen maken en dat je graag wilt weten hoe je deze mensen kunt gerust stellen.
- Hoe word je gepest?
- Door wie word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer kinderen die je pesten?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken waar je gepest wordt?)
- Hoe vaak word je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Wat denk je op zo'n moment?
- Wat is het ergste voor jou?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Hoe heeft dat geholpen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wie zou je kunnen helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?
- Wat is daarvoor nodig?
- Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:
 - Hoe communiceert de leerling met anderen?
 - Welke lichaamstaal speelt een rol?
 - Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij/zij deze kenbaar aan anderen?
 - Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?
 - Heeft de leerling iets aan een sociale vaardigheidstraining of weerbaarheidstraining?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan. Biedt, als de leerling dat wil, hulp aan van de schoolmaatschappelijk werkster (op vrijwillige basis) of laat de leerling meedoen aan een training (weerbaarheidstraining/sovatraining).

Laat de leerling weten welke vervolgstappen je gaat nemen.

Bijlage II: Leidraad voor een gesprek met de pester:

Ga het gesprek met de leerling die pest buiten de les aan. Benadruk dat het de bedoeling is om te praten, om oplossingen te zoeken en niet om te beschuldigen of te straffen.

Zorg dat je niet meteen in alle emoties tot handelen over gaat, zodra een leerling iets over pesten vertelt. Luister naar het kind en stel vragen.

Onderwerpen voor het gesprek:

- Laat de leerling weten dat een aantal mensen zich zorgen (voorbeelden geven) om hem/haar maakt, vraag of de leerling weet wat je bedoeld.
- Of; Elke leerling heeft recht op een veilige schoolomgeving en de school doet er alles aan om dat te bereiken. Toch voelt een bepaalde leerling zich niet prettig op deze school. Weet jij over wie we het hebben?
- Hoe komt het dat deze leerling zich niet prettig voelt?
- Wie geven deze leerling een onprettig gevoel?
- Vind je dat vervelend dat jij de veroorzaker bent?
- Wat zou je kunnen doen om deze leerling te helpen? Probeer de pester zo veel mogelijk oplossingen te laten verzinnen.
- Laat hem vertellen welke oplossing(en) hij/zij kiest
- Vraag wanneer hij/zij van plan is dit uit te gaan voeren.
- Wat kan kun je zelf doen en waar heb je hulp bij nodig en van wie?

Onderstaande vragen zijn bedoeld als de leerling niet bereid is tot meewerken/oplossen:

- De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
- Maak de pester bewust van het effect van zijn gedrag. (evt gedrag spiegelen)
- (Probeer achterliggende oorzaken boven tafel te krijgen)
- (Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pesten niet stopt)
- Afhankelijk van de ernst van het pesten kan een straf worden uitgedeeld

Confronteren

- Richt je op waarneembaar gedrag, interpreteer en bekritiseer niet.
- Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie. Bijvoorbeeld: 'ik vind dat je een heel spontaan kind maar het gedrag dat je nu laat zien is niet acceptabel'. Je wilt duidelijk verder met deze leerling. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing.
- Specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Gebruik je deze woorden dan wordt de kritiek algemeen.
- Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Evt; Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem is benoemd:

- Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt?
- Wat levert het jou op?
- Wat reageer je af op die ander?

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen?

Het zoeken naar oorzaken en 'wat levert het je op' is voor veel kinderen lastig te benoemen.

Sommige kinderen kunnen dit niet, besteed er dan niet te veel tijd aan.

Biedt, als de leerling dat wil, hulp aan van de schoolmaatschappelijk werkster (op vrijwillige basis) of laat de leerling meedoen aan een training (weerbaarheidstraining/sovatraining).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie stroomschema pesten).

Vertel de pester dat je contact opneemt met z'n ouders/verzorgers, dat er een melding in magister wordt gemaakt en dat je de docenten op de hoogte brengt over zijn/haar pestgedrag.

Het is goed om duidelijk te zijn over eventuele consequenties. Maar het is eerst zaak het verhaal van de pester aan te horen en vervolgens de pester betrokken te maken bij het zoeken naar oplossingen. Maak daar concrete afspraken over en zorg ervoor dat de ander aan het werk is. Dus hij/zij moet brainstormen, nadenken en de vragensteller moet je zo veel mogelijk op de achtergrond houden. Dit om sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen. Bij te snel en te veel op straf insteken pak je de pester op het gebied waar hij/zij het meest gevoelig voor is. Het risico is dat de pester zich af gaat reageren op het slachtoffer en dat het pesten minder zichtbaar wordt. Het slachtoffer zal hierdoor nog minder geneigd zijn leraar/mentor te benaderen.

Straffen is pas in latere instantie aan de orde. Wel moet materiële schade uiteraard altijd vergoed worden. Ook is het van belang bij het informeren van ouders de pester inspraak te geven over hoe, wanneer et cetera.

Bijlage III: Herstelaanpak Herstelaanpak

Op de site www.herstelrechtinhetonderwijs.nl vind je uitleg, casuïstiek, interessante publicaties en een DVD over deze werkwijze.

Het herstelrecht is afgeleid uit de manier waarop de Maori's in Nieuw Zeeland conflicten oplossen (Ruigrok, 2007). Veel scholen kiezen bij conflicten voor een juridische aanpak. Bij de juridische aanpak gaat iemand op de stoel van de Rechter zitten. Hij stelt vragen als welke regels zijn er overtreden, wie heeft dat gedaan, hoe gaan we hem straffen? Bij herstelrecht zetten we naast de stoel van de Rechter die van de Dorpsoudste. Die stelt vragen als wat is er precies gebeurd, wie hebben daar schade van ondervonden, wat moet er gebeuren om de schade te herstellen?

Bij onze Herstelaanpak wordt dit vormgegeven in een concreet plan. Het is daarmee een dwingender manier om toch op een oplossingsgerichte wijze te handelen, mocht de leerling onvoldoende ontvankelijk zijn voor de Steungroepaanpak. De leerlingen kunnen ook kiezen om na te denken over de hieronder beschreven herstelrechtvragen.

In deze aanpak wijken we enigszins af van de standaardbenadering van het herstelrecht, omdat we ons in een vergevorderd stadium bevinden waarbij het pesten en intimideren maar door blijft gaan. Wij voeren de druk iets meer op. Als succes uitblijft, zullen we uiteindelijk over moeten gaan tot strafmaatregelen. De pester heeft dan genoeg kansen gehad om zijn gedrag aan te passen. De school maakt niet de keuze om zichzelf 'buiten de schoolsituatie' te plaatsen, maar de pester.

Bij ons wordt dan de keuze gemaakt voor schorsing.

Desondanks blijft onze houding zo veel mogelijk oplossingsgericht.

Voorbeeld herstelrechtvragen (Ruigrok, 2007)

Herstelrechtvragen	
<i>Deze vragen kun je stellen aan iemand die schade of last heeft ondervonden van het gedrag van een ander</i>	<i>Deze vragen kun je stellen aan iemand die schade heeft toegebracht door zijn handelen</i>
1. Wat is er precies gebeurd?	Wat is er precies gebeurd?
2. Wat dacht je toen het gebeurde?	Wat dacht je toen het gebeurde?
3. Hoe denk je er nu over?	Hoe denk je er nu over?
4. Wat is het ergste voor jou?	Wie heeft er schade of last ondervonden door wat je deed? Op wie heeft, wat jij hebt gedaan, invloed gehad? Op wat voor manier?
5. Wat is volgens jou nodig om dit te herstellen?	Wat moet er gebeuren/zou jij kunnen doen om het te herstellen? Wat denk jij dat er moet gebeuren om de zaken goed af te ronden en weer met elkaar verder te kunnen?

Voorbeeld excuusbrief gebaseerd op herstelplan (taalniveau past in dit geval beter bij P.O.)

Beste (naam gepeste),

Het spijt me dat ik vervelende plaatjes naar je mailde (1)

Ik dacht dat het wel grappig zou zijn (2)

Nu vind ik het eigenlijk niet zo grappig meer (3)

Doordat ik jou die plaatjes mailde, schrok je (4)

Ik beloof je geen vervelende plaatjes of mailtjes meer te sturen (5)

Op school beloof ik je met rust te laten en normaal te doen (5)

Sorry dat ik dit gedaan heb.

Ik hoop dat het nu weer goed is tussen ons.

“Rowan”

Voorbeeld algemeen herstelplan (taalniveau past in dit geval beter bij P.O.)

Yes! Ik kan het! - herstelplan

Naam

De school wil graag dat jij je normaal gedraagt richting anderen onder schooltijd, tijdens de pauzes maar ook na schooltijd. Dit betekent dat je bijdraagt aan een positieve, fijne en respectvolle sfeer richting leerkrachten, leerlingen en anderen.

1. Hoe ziet dat eruit, normaal gedrag van jou?

- a. In de klas
- b. Op het plein
- c. Na schooltijd/telefoon/internet

2. Wat doe jij als iemand je uitdaagt?

- a. In de klas
- b. Op het plein
- c. Na schooltijd/telefoon/internet

Je hebt nu een plan. Dit wordt besproken samen met je ouders maar zorg er zelf voor dat je dit uitvoert. Natuurlijk mag je wat extra hulp regelen, want hulp is altijd fijn....

- a. Hoe kan de docent en/of mentor je hierbij helpen? **Hoe regel je dit?**
- b. Hoe kan je beste vriend hierbij helpen? **Hoe regel je dit?**
- c. Hoe kan je vader of moeder hierbij helpen? **Hoe regel je dit?**

Handtekening ouder(s)

Handtekening Leerling

Evaluatie I

Uitkomst

Evaluatie II

Uitkomst

Bijlage IV: rol van anti pestcoördinator (APC)

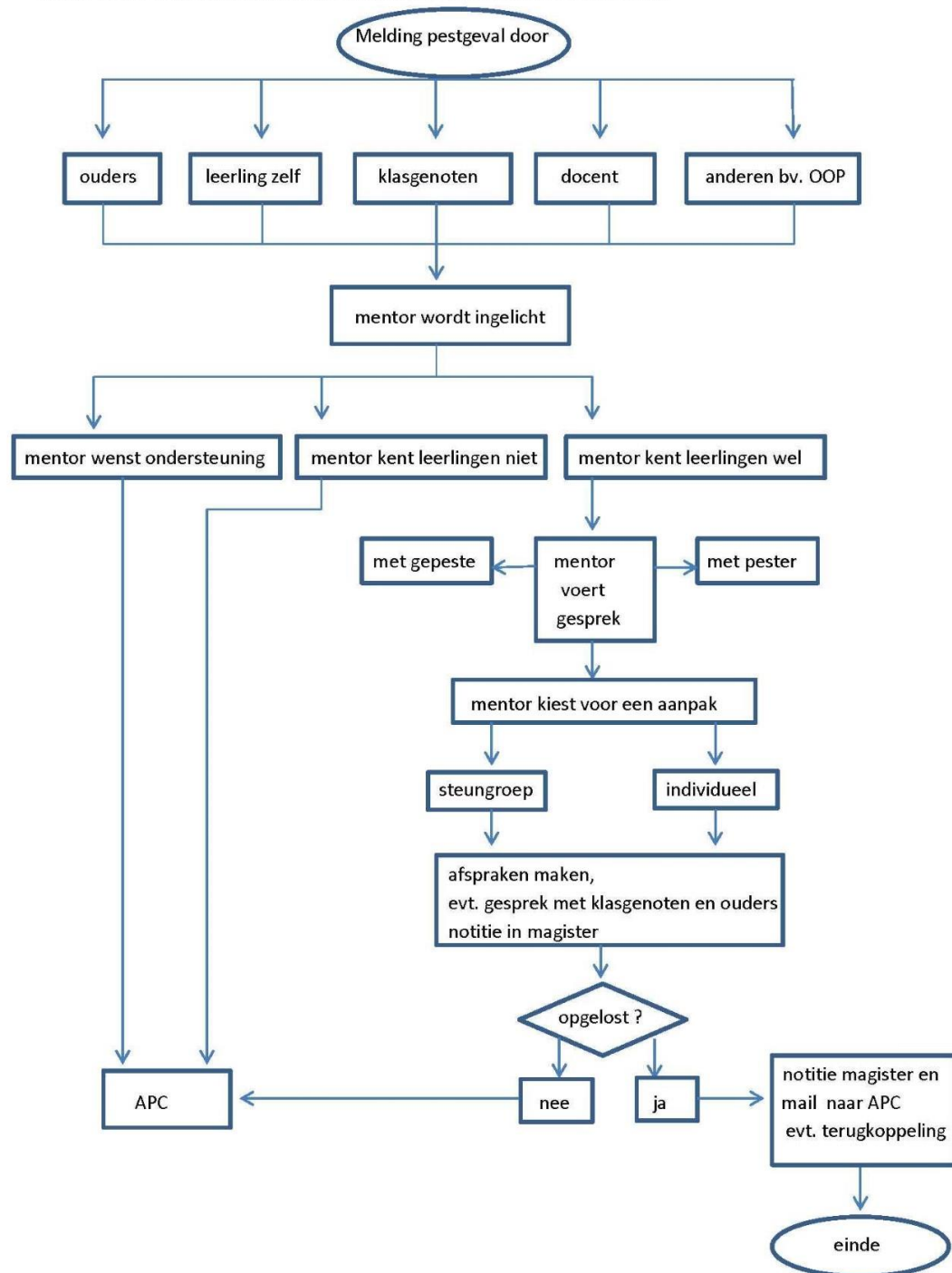
- De APC neemt de rol van de mentor over wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- Evt. neemt de APC (of teamleider?) de rol van de mentor over bij herhaling van het pestgedrag.
- De APC heeft zo nodig een gesprek met eerst de gepeste en daarna met de pester of organiseert een gesprek tussen beiden. De APC (en/of teamleider) legt de afspraken vast (in een contract).

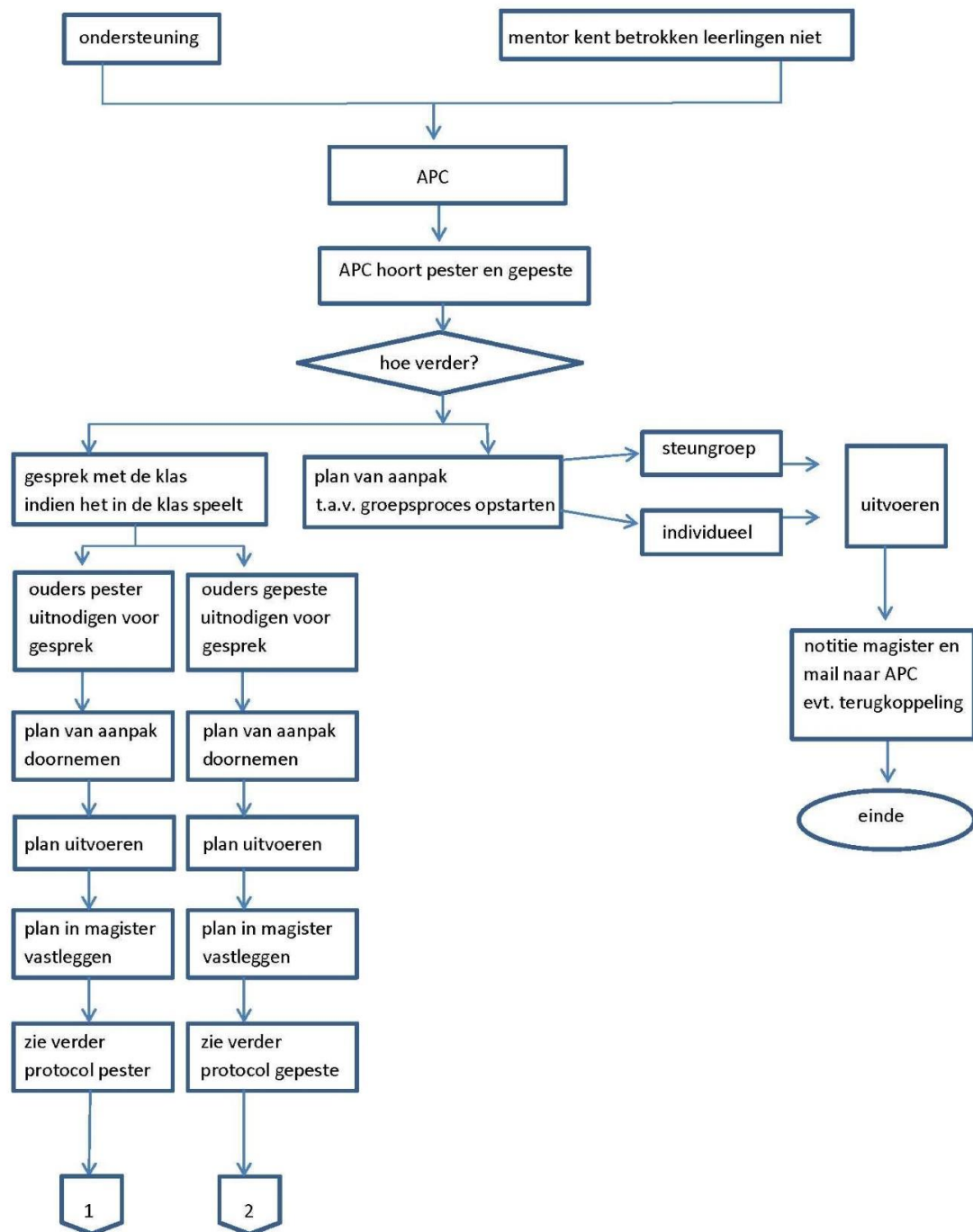
In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk: 1. Confronteren, 2. Mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen, 3. Helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.

In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor de pesters

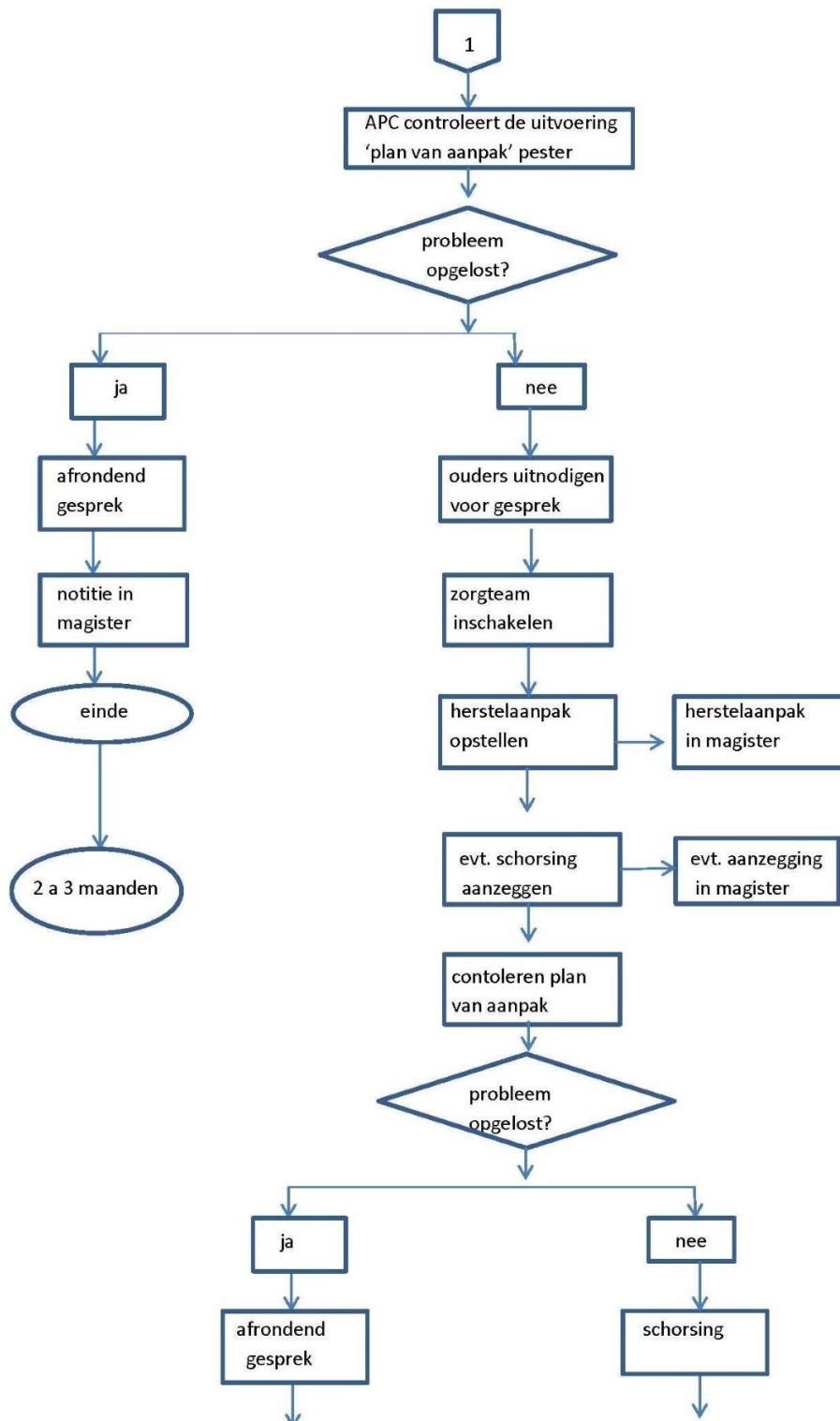
- De APC adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste (en vaak in overleg met de zorgcoördinator) hulp door de schoolmaatschappelijk werker of anders (denk aan sovatraining).
- De APC stelt de betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om nogmaals met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- De APC (zorgcoördinator, teamleider of schoolmaatschappelijk werker) bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- De APC noteert alle informatie (gemaakte afspraken en reactie van ouders) in Magister. De informatie wordt met de mentor besproken. Ook brengt de APC de teamleider op de hoogte.
 - De APC zorgt voor inschakelen van functionarissen om tot een positief resultaat te komen.
- De APC zit centraal in de school en is dagelijks bereikbaar/beschikbaar voor meldingen m.b.t. pesten en andere gebeurtenissen. De APC heeft een spilfunctie
- De APC is laagdrempelig (kent de leerlingen veelal) en heeft nauwe contacten met mentoren, zorgcoördinator, schoolmaatschappelijk werker, teamleiders, leerlingbegeleiders, leden van het zorgteam, ZAT, conciërges etc. Daardoor korte lijnen en snelle actie.
- De APC krijgt alle meldingen (en ook de oplossing/aanpak hiervan) binnen.
- De APC ondersteunt naar behoefte, waar nodig docenten (mentoren).
- De APC is actief in het zoeken naar informatie, ideeën, materialen, voorlichting etc. over pesten/om pesten aan te pakken.
- De APC is ook verzuimcoördinator (werkt nauw samen met LPA en SA) en signaleert daarom snel. Kan dan bijv. actie ondernemen d.m.v. verzuimgesprekken (evt. huisbezoeken).
- De APC zet actie uit (i.s.m. andere leden van de werkgroep pesten) zodat het PPC gekend/gedragen wordt door de school.
- De APC zorgt voor het monitoren (of het PPC gevolgd wordt (bij acute pestproblemen) - De APC is een vraagbaak voor docenten, leerlingen, directieleden, ouders....
- De APC geeft directie/MT gevraagd en ongevraagd advies inzake 'pestaangelegenheden'.
- De APC denkt mee over updaten en op de agenda houden... hoe, wat, wanneer.

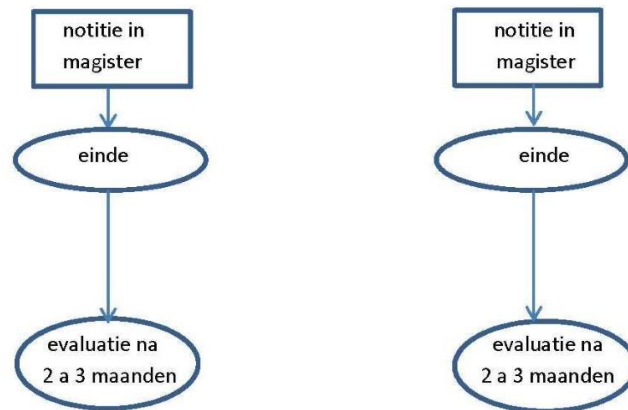
Bijlage V: Stroomdiagram (melding, anti pestcoördinator, gepeste en pester)

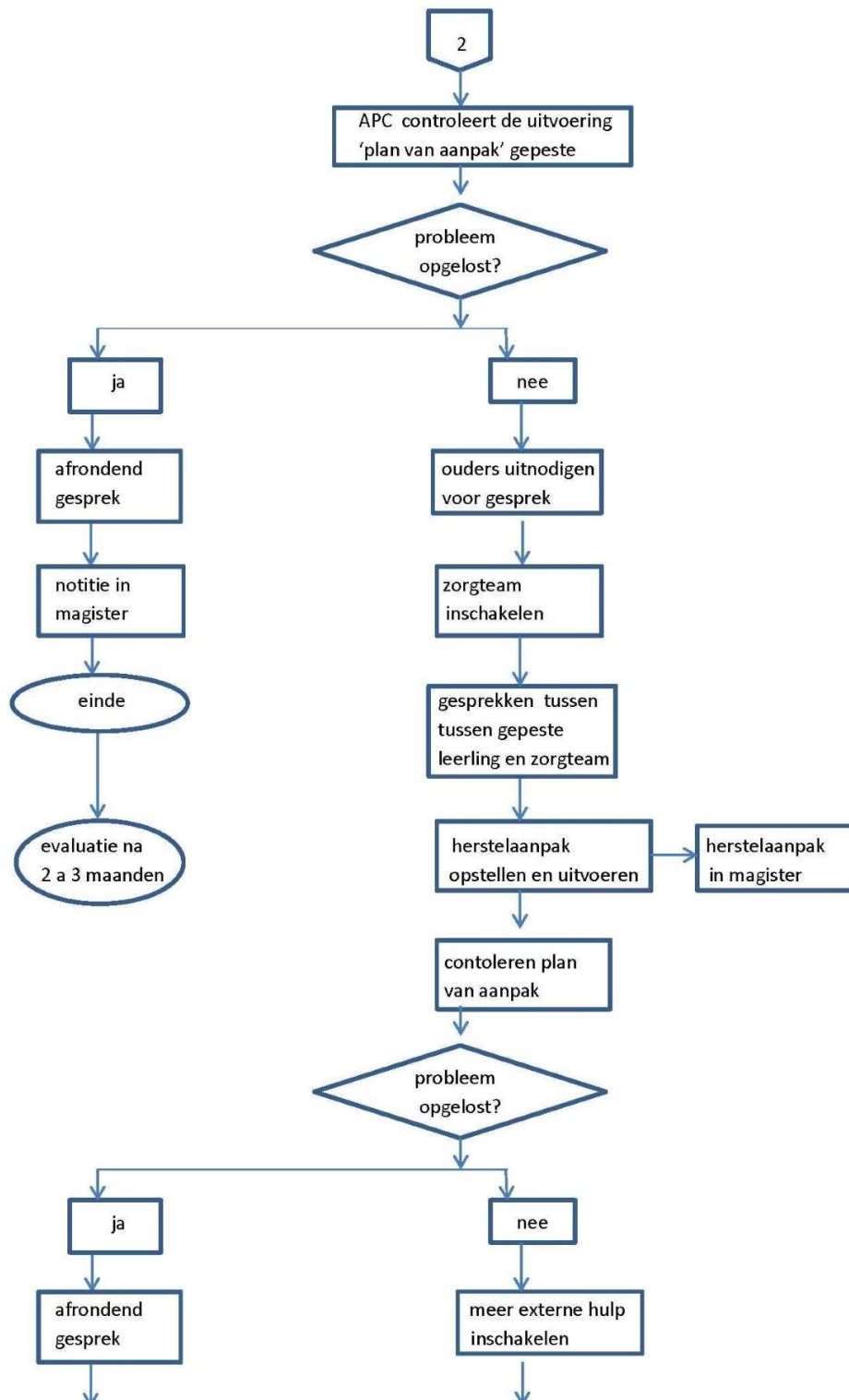
APC

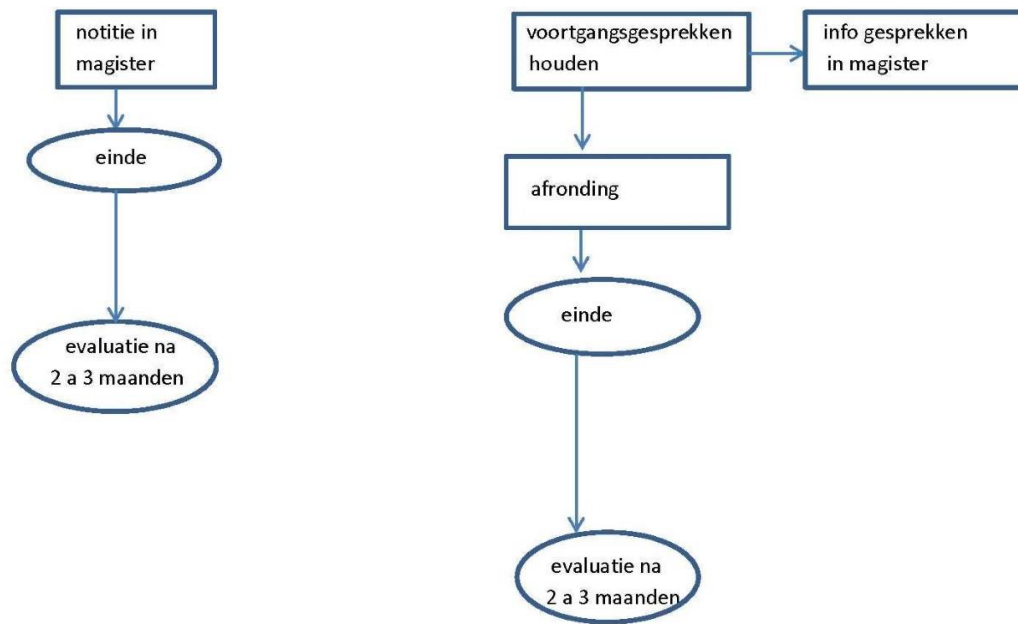
PROTOCOL PESTER

PROTOCOL GEPESTE

Bijlage VI: Tips voor ouders bij cyberpesten

Wat kunt u als ouders doen?

- * Toon interesse. Verplaats u in de belevingswereld van uw kinderen op internet. Internet kan spannend, leuk maar ook gevaarlijk zijn. Bezoek af en toe verschillende jongerensites en ontdek waarom uw kinderen internet leuk vinden. Praat daarover met uw kinderen en zorg ervoor dat ook de negatieve kanten van internet bespreekbaar zijn. Mochten er problemen zijn met het surfgedrag (seks- of gewelddadige sites) of mochten er vervelende ervaringen ontstaan tijdens Chat- of mailcontact, of andersoortige problemen, dan weet uw kind dat hij/zij er met u over kan praten. De noodzaak van “stiekem gedrag” is voor uw kind dan minder aanwezig. * Maak internetafspraken met uw kind, print deze uit en plaats ze ergens in de buurt van de computer.
- * Als er sprake is van pestering, spoor de dader op. Soms is de dader van pestmail, hacking, stalking e.d. op te sporen via het emailadres. Ook kunnen schrijfstijl en andere aanwijzingen leiden tot het achterhalen van de dader. Sla chatgesprekken op of print ze uit.
- * Reageer nooit op pestmails e.d. Blokkeer de afzender in de contactenlijst.
- * Geef geen persoonlijke gegevens op internet aan anderen.
- * Neem contact op met school of met andere ouders in het geval van digitaal pesten.
- * Doe in geval van digitaal pesten zo nodig aangifte of een melding bij de politie.
- * Besef dat een Facebook of Twitteraccount alleen toegestaan is voor volwassenen. Als uw kind een dergelijk profiel heeft, bent u als ouder verantwoordelijk voor het gedrag van uw kind. Controleer daarom regelmatig hun profiel.

Maakt u zich zorgen over het gedrag van uw kind op internet? Bent u bang dat uw kind wordt gepest, bedreigd of lastiggevallen of dat uw kind zelf pest, dan is het goed hierover te hebben nagedacht voordat u met uw kinderen hierover praat.

Raad uw kind aan belastend materiaal te bewaren. Als uw kind belastend materiaal heeft uitgewist, kunt u hiertegen namelijk niets ondernemen. Daarom is het van belang goede afspraken te maken met uw kinderen en met uw kinderen in gesprek te blijven over het bovenstaande. Voor het kind moet duidelijk zijn dat het niet gaat om controle maar om bezorgdheid.

Bijlage VII: Links voor bruikbare adressen bij (cyber)pesten

- www.pestweb.nl (Website van het APS met informatie, advies en tips over pesten voor kinderen, jongeren, ouders en leerkrachten)

- www.vraaghetdepolitie.nl
- www.iksurfveilig.nl
- www.kennisnet.nl
- www.meidenvenijn.nl
- www.i-respect.nl
- www.meldknop.nl (Goede, betrouwbare site voor jongeren, mentoren en vertrouwenspersonen die vervelende dingen op internet mee hebben gemaakt en ondersteund door onder meer Kindertelefoon en politie.)
- www.digibewust.nl (Een informatieve site van het Ministerie van Economische Zaken over het veilig gebruik van internet.)
- www.ppsi.nl (PPSI is het expertisecentrum van het APS op het gebied van voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie en seksueel misbruik in het onderwijs. Je kunt er ook terecht voor informatie over: pesten, agressie, geweld, discriminatie en racisme.)
- www.schoolenveiligheid.nl (Centrum School en Veiligheid van het APS verzamelt en verspreidt informatie en deskundigheid op het gebied van schoolveiligheid.)
- www.veilig.kennisnet.nl (Handreikingen en links voor ouders, leraren, kinderen, scholieren, schoolmanagers en ICT-coördinatoren.)
- www.ghostbuster.org
- www.pestten.net (Voor en door slachtoffers, opgericht door Bob van der Meer)
- www.rtl.nl/gepest
- www.cyberpestedebaas.nl

